

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

שם השיעור : סוד השראת שכינה בתוכנו - עיון בפרשיות המשכן.

שם המרצה : הרבנית אסתי רוזנברג

רמב"ן שמות פרק כה /א

והנה עקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון, כמו שאמר (להלן כה כב) ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת, ... וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר. וכמו שנאמר שם (לעיל כד טז) וישכן כבוד ה' על הר סיני, וכתוב (דברים ה כא) הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו... כן כתוב במשכן וכבוד ה' מלא את המשכן (להלן מ לד). והיה במשכן **תמיד** עם ישראל הכבוד שנראה להם בהר סיני. ובבא משה היה אליו הדבור אשר נדבר לו בהר סיני.

שמות כ"ה, ל : ונתת על-השלחן לחם פנים, לפני תמיד

שמות כח, כט-ל: על-לבבו בבאו אל-הקדש: לזכרון לפני ה' תמיד ... ונשא אהרן את-משפט בני-ישראל על-לבבו, לפני ה' תמיד

שמות כט, לח: וזה אשר תעשה על-המזבח: כבשים בני-שנה שנים ליום תמיד.

שמות כ"ז, כ': ואתה תצוה את-בני ישראל, ויקחו אליה שמן זית זך כתיב--למאור להעלות נר תמיד

שמות ל', ח: ובהעלת אהרן את-הנרות בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ה' לדרתיכם.

ויקרא ו, ו: אש תמיד תוקד על-המזבח לא תקבה

עין יעקב בהקדמת הכותב

בן עזאי אומר: 'זה ספר תולדות אדם' - כלל גדול מזה"

בן זומא אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא 'שמע ישראל'. בן ננס אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא 'ואהבת לרעך כמוך'. שמעון בן פזי אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא 'את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים'. עמד רבי פלוני ואמר: הלכה כבן פזי, דכתיב: 'ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן'.

היום השמיני

ספר שמות פרק מ':

פסוק ב': ביום-החדש הראשון באחד לחדש תקים את-משכן אהל מועד:

פסוק י"ז: ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן:

פסוקים ל"ד-ל"ח: ויכס הענן את-אהל מועד וכבוד ה' מלא את-המשכן ולא יכל משה לבוא אל-אהל מועד כי-שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את-המשכן ובהעלות הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל בכל מסעיהם ואם-לא יעלה הענן ולא יסעו עד-יום העלתו כי ענן ה' על-המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל-בית-ישראל בכל-מסעיהם:

ויקרא פרק ט':

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

פסוקים א, ב: ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל ויאמר אל-אהרן קח לך עגל בן-בקר לחטאת ואיל לעלה תמימים והקרב לפני ה'
פרק ט' פסוקים כב – פרק י', ב: וישא אהרן את-ידו אל-העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים: ויבא משה ואהרן אל-אהל מועד ויצאו ויברכו את-העם וירא כבוד-ה' אל-כל-העם ותצא אש מלפני ה' ותאכל על-המזבח את-העלה ואת-החלבים וירא כל-העם וירנו ויפלו על-פניהם: ויקחו בני-אהרן נדב ואביהוא איש מחבתו ויתנו בהן אש וישומו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם: ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה':

במדבר פרק ז'

פסוקים א, ב: ויהי ביום פלות משה להקים את-המשכן וימשח אותו ויקדש אתו ואת-כל-כליו ואת-המזבח ואת-כל-כליו וימשחם ויקדש אתם: ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבתם הם נשיאי המטת הם העמדים על-הפקדים:

רש"י ויקרא ח, ב

(ב) קח את אהרן - פרשה זו נאמרה שבעת ימים קודם הקמת המשכן, שאין מוקדם ומאוחר בתורה.

רש"י ויקרא, ט, א

ויהי ביום השמיני. למלואים; הוא ראש חודש ניסן שהוקם המשכן בו ביום ונטל עשר עטרות השניות בסדר עולם:

רמב"ן

ולמה נהפוך דברי אלהים חיים... אבל הנכון שנאמר, כי נצטוו בהקמת המשכן בכ"ג באדר, והקים אותו, וכאשר עמד המשכן על מעמדו מיד קרא לו הש"י שהוא יושב הכרובים, וצוה אותו על מעשה הקרבנות כל הפרשיות האלה שמתחילת ויקרא עד כאן, כי רצה ללמדו מעשה כל הקרבנות ומשפטיהם קודם שיקריב מהם כלל... והנה כל הפרשיות כסדרן, אלא שהקדים ויכס הענן את אהל מועד (שם פסוק לד), שהוא ביום שמיני למלואים כדעת רבותינו, לסדר כל ענין הקמת המשכן, כי כן דרך הכתובים בכל מקום להשלים ענין אשר התחיל בו.

אבן עזרא ויקרא ט, א

ויהי ביום השמיני היה נראה לנו כי ביום השמיני - שמיני לניסן, כי המשכן הוקם באחד לחדש. רק המעתיקים אמרו שהיה ר"ח ניסן, ובשבעת ימי המלואים היה משה מקים את המשכן בכל יום וסותרו כדי להרגיל בו וללמד.

ספרא, שמיני, מכילתא דמילואים ב י"ט

[יט] "ויבא משה ואהרן אל אהל מועד". כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל היה עומד ומצטער. אמר "יודע אני שכעס עלי המקום. בשבילי לא ירדה שכינה לישראל". אמר לו "משה אחי כך עשית לי, שנכנסתי ונתביישתי ולא ירדה שכינה לישראל". מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל. לכך נאמר "ויבא משה ואהרן אל אהל"

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

רש"י, ויקרא ט, כ"ג

ויצאו ויברכו את העם. אָמְרוּ וַיְהִי נֶעַם ה' אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ, יְהִי רָצוֹן שְׁתַּשְׁרָה שְׂכִינָה בְּמַעֲשֵׂה יְדִיכֶם; לְפִי שֶׁפֶל שְׁבַעַת יְמֵי הַמְּלוּאִים שֶׁהֶעֱמִידוּ מִשָּׁה לְמִשְׁכַּן וְשִׁמְשׁ בּוֹ וּפָרְקוּ בְּכָל יוֹם לֹא שָׁרְתָה בּוֹ שְׂכִינָה, וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל נְכַלְמִים וְאוֹמְרִים לְמִשָּׁה, מִשָּׁה רַבְּנוּ, כָּל הַטָּרַח שֶׁטָּרַחְנוּ שְׁתַּשְׁרָה שְׂכִינָה בֵּינֵינוּ וְנִדְעֵה שֶׁנִּתְּכַפֵּר לָנוּ עוֹן הַעֲגָל, לָכֵן אָמַר לָהֶם זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ וַיֵּרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד ה' — אָהֲרֹן אָחִי קְדָאִי וְחָשׁוּב מִמֶּנִּי, שֶׁעַל יְדֵי קִרְבָּנוּתִי וְעִבּוּדְתוֹ תַּשְׁרָה שְׂכִינָה בְּכֶם וְתִדְעוּ שֶׁהַמָּקוֹם בְּחַר בּוֹ:

העמק דבר על ויקרא ט:ו:א

זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'. זה הפסוק אומר דרשוני שהרי כבר עשו מה שעליהם והביאו הכל אל פני אוהל מועד ומה להם לעשות עוד. ודרשו חז"ל בת"כ אמר להם משה לישראל אותו יצה"ר העבירו מלבכם. ותהיו כלכם ביראה אחת ובעבודה אחת לשרת לפני המקום. כשם שהוא יחידי בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו שנא' ומלתם את ערלת לבבכם מפני מה כי אני ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים עשיתם כן וירא אליכם כבוד ה'... וגם מה שייך לכאן המקרא כי ה' אלהיכם וגו'. והענין דכבר היה בימי משה כתות בישראל שהיו להוטים אחר אהבת ה' אבל לא ע"י גבולים שהגבילה תורה... והנה כבר ידע משה רבינו שכתות כאלה מתנוצצות אלא שלא הגיע עדיין השעה להתפרץ. ע"כ בבוא יום התראות גלוי שכינה שלזה היה תכלית תשוקתם... להוטים היו ישראל אחרי שכינה ע"ש באורך. אלא שהבין משה דמכ"מ יש בלב כמה אנשים על מה שהגיע הענין ע"י פרטי אופנים אלו. מה שא"א להגיע אליו אלא בעת שנצטוו ע"ז. בשביל זה אמר משה לישראל כי לא כן הדבר. אלא אותו יצה"ר העבירו מלבכם שגם זה התשוקה אע"ג שהיא להשיג אהבת ה' בקדושה מכ"מ אם היא לא בדרך שעלה על רצונו ית' אינו אלא דרך יצה"ר להטעות ולהתעות דעת גדולי ישראל בזו התשוקה... והביא הת"כ יסוד לזה הדרוש מהא דכתיב כי ה' אלהיכם וגו' וסיפיה דקרא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד. וא"א לפרש שחד ממון או דברים לפני הקב"ה או אפי" הרבה מע"ט שזה אינו בכלל שחד דכל מה שביד האדם לעשות לטוב ה"ז מחויב וא"כ אינו שחד. אלא ע"כ מסירת נפש ודביקות נעלה באופן שנאמר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו... ובזה שייך לומר שלא יקח שחד היינו שנותן נפשו על אהבת ה' ועל כבודו ית' באופן שאינו מחויב בזה. ואין לך שחד גדול מזה ובא משה רבינו בשעה המוכשרת לכך להגיד לאדם ישרו אשר רק זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' ולא ע"י דרכים אחרים איש כפי רעיון לבבו..

מדרש תהילים

שאו שערים ראשיכם. את מוצא בשעה שבנה שלמה בית המקדש בקש שלמה להכניס את הארון והיה השער קטן חמש אמות ארכו ושתיים וחצי רחבו. והארון הזה אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו. וכי לא היה אמה וחצי כנסת בתוך שתיים וחצי. אלא באותה השעה דבקו שערים זה בזה ואמר שלמה עשרים וארבע רננות ולא נענה. חזר ואמר שאו שערים ראשיכם ולא נענה. כיון שאמר (דברי הימים-ב ו מב) ה' אלקים אל תשב פני משיחך

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

זכרה לחסדי דוד עבדך. מיד נענה ונשאו שערים ראשן ונכנס הארון וירדה אש מן השמים. ולמה נצטער שלמה כל כך. מפני שנתגאה ואמר (מלכים-א ח יג) בנה בניתי בית זבול לך.